

prima instanță: E. Cojocari

nr. 2ra-614/17

instanța de apel: M. Ciugureanu, G. Dașchevici, N. Traciuc

ÎNCHEIERE

03 mai 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan

Dumitru Mardari

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Gheorghe Străisteanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Gheorghe Străisteanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului deținerii ilegale în stare de arest în condiții inumane și degradante și încasarea prejudiciului moral

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2016, prin care au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Străisteanu și menținută hotărârea primei instanțe

constată:

La 23 iulie 2014, Gheorghe Străisteanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului deținerii ilegale în stare de arest în condiții inumane și degradante și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a invocat că la 13 octombrie 2011, în baza plângerii depusă cu privire la deținerea ilegală în stare de arest în Penitenciarul nr. 13 în condiții inumane și degradante în perioada de 08 - 13 iulie 2010, Procuratura mun. Chișinău a pornit o cauză penală nr. 2011028105 conform prevederilor art. 328 Cod Penal, în privința persoanei responsabile din cadrul Direcției Trupelor de Pază Supraveghere Escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerul Justiției al Republicii Moldova, iar la 25 octombrie 2011 dosarul a fost transmis în Procuratura Militară Chișinău pentru continuarea exercitării urmăririi penale.

Afirmă că la 24 martie 2014, de către procurorul Procuraturii Militare Chișinău Ivan Grosu a fost emisă ordonanța de clasare a urmăririi penale pe motiv că fapta nu

întrunește elementele infracțiunii, indicând, că din materialele cauzei rezultă că omisiunea de a elibera pe Străisteanu Gheorghe din sala de judecată la data de 08 iulie 2010 se datorează neglijenței grefierului Vitalie Muntean, însă la data comiterii faptei, ultimul nu avea statut de persoană cu funcție de răspundere și respectiv, nu poate fi subiect a infracțiunii.

Susține că a fost deținut în stare de arest în Penitenciarul nr. 13, mun. Chișinău, în condiții inumane și degradante, fără nicio hotărâre sau încheiere judecătorească timp de 5 zile și lipsit de libertate vădit ilegal.

Își întemeiază pretențiile în baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și a instanțelor judecătorești și a dispozițiilor art. 14, 16, 272, 1405, 1416, 1422, 1423 Cod civil, art. 166-173 CPC, art. 524, 525 CPP, art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Solicită admiterea acțiunii, constatarea faptului deținerii lui în perioada 08 - 13 iulie 2010 în stare de arest ilegal în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău în condiții inumane și degradante, încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui suma de 130000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin deținerea ilegală în condiții inumane și degradante în perioada 08 - 13 iulie 2010.

Prin încheierea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 19 septembrie 2014 a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 19 noiembrie 2014, acțiunea a fost admisă parțial, a fost constatat faptul deținerii ilegale în stare de arest a lui Gheorghe Străisteanu în perioada 08 iulie 2010 - 13 iulie 2010.

A fost încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM și Ministerului Finanțelor în folosul lui Gheorghe Străisteanu prejudiciul moral cauzat prin deținerea ilegală în stare de arest în perioada 08 iulie 2010 - 13 iulie 2010 în sumă de 5000 lei, în rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 martie 2015, a fost respins apelul declarat de Gheorghe Străisteanu și admise apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura sectorului Buiucani, casată hotărârea primei instanțe și pronunțată o nouă hotărâre de respingere a acțiunii ca fiind depusă tardiv.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 26 august 2015, a fost admis recursul declarat de Gheorghe Străisteanu, casată decizia Curții de Apel Chișinău și remisă cauza spre rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2016, au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Străisteanu și menținută hotărârea primei instanțe din 19 noiembrie 2014.

La 07 decembrie 2016, prin intermediul oficiului poștal, Gheorghe Străisteanu a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată considerând-o ilegală și neîntemeiată.

Remarcă că instanța nu a reținut faptul că prin încheierea judecătorului de instrucție a Judecătoriei Buiucani din 30 mai 2014 a fost respinsă plângerea lui conform art. 313 CPP cu menținerea ordonanței procuraturii fără modificări, explicându-i dreptul de a se adresa cu cerere în ordine civilă pentru repararea prejudiciului moral în temeiul Legii nr. 1545.

Invocând prevederile art. 272 Cod civil susține că termenul de prescripție extinsivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune, dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

Prin urmare, termenul în interiorul căruia era în drept să înainteze o astfel de acțiune a început să curgă din momentul pronunțării încheierii judecătorului de instrucție, adică din 30 mai 2014.

Remarcă că deși el a estimat prejudiciul moral cauzat la suma de 130000 lei, instanța a acceptat doar suma de 5000 lei iar asupra cheltuielilor de judecată nici nu s-a expus.

Afirmă că prima instanță nu a ținut cont de prevederile art. 16, 20, 24 din Constituție, art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 3, 11 lit. (b), (g), 12, 16, 272, 516, 619, 1398, 1405, 1416, 1422, 1423 Cod civil, art. 4, 5, 6, 22, 26, 117, 118, 121, 122, 123 alin. (1), (2) și (6), 240-241, 375-358, 360, 364, 365, 372, 385 CPC, art. 524-525 CPP, Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecătorești, recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 din 01 noiembrie 2012 cu privire la satisfacerea echitabilă la examinarea pricinilor civile în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 3 din 09 iunie 2014 cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene, hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 2 din 07 iulie 2008 cu privire la aplicarea legislației procesuale civile la întocmirea hotărârilor și încheierilor judecătorești, precum și nu a ținut cont de jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului pe cauze similare.

Susține că în motivarea hotărârii, instanța de judecată era obligată să indice circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele veridice pe care se întemeiază concluzia ei cu privire la aceste circumstanțe, locul aflării în cadrul dosarului a probei la care se face referire, argumente invocate de instanță la respingerea unor probe, pretențiile sau obiecțiile căror participanți la proces sunt recunoscute în întregime sau parțial temeinice, ceea ce de către instanță nu s-a realizat.

Astfel, consideră că instanțele ierarhic inferioare nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată interpretând în mod eronat legea.

În opinia recurentului instanțele au ignorat intenționat toate prevederile legislației în vigoare.

Indică că în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit la cele mai importante întrebări, fără a acorda părții posibilitatea

de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6 par. 1 din Convenția Europeană.

La 05 ianuarie 2017, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată considerând-o neîntemeiată.

Având în vedere prevederile art. 239, 373 alin. (1) CPC susține că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului moral.

Consideră că aprecierea judecătorului privind evaluarea daunelor morale este subiectivă, dar criteriile care stau la baza cuantumului despăgubirilor trebuie să fie obiective împărtășind criteriul general invocat de instanța europeană, potrivit căruia despăgubirile trebuie să prezinte un raport rezonabil de proporționalitate cu atingerea adusă reputației, având în vedere, totodată, gradul de lezare a valorilor sociale ocrotite, intensitatea și gravitatea atingerii adusă acestora.

Specificând prevederile art 1423 alin. (1) Cod civil, pct. 25 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9 din 09 octombrie 2006 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, pct. 13 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 24 decembrie 2012 cu privire la examinarea litigiilor privind repararea prejudiciului moral și material cauzat persoanelor deținute prin violarea art. 3, 5, 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale susține că la materialele cauzei nu există vreo probă pertinentă și concludentă ce ar dovedi faptul maltratării și deținerii în condiții inumane și degradante a lui Gheorghe Străisteanu.

Obiectează că instanța de judecată la stabilirea cuantumului despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral a aplicat eronat normele dreptului material ce țin de soluționarea prezentului litigiu, apreciind arbitrar argumentele participanților la proces.

Remarcă că prejudiciul moral, în accepțiunea Curții Europene a Drepturilor Omului, nu are un scop punitiv, ci unul reparatoriu și preventiv. Finalitatea constatării și determinării prejudiciului moral rezidă în acordarea unei satisfacții echitabile menite să atenueze suferințele victimei, în acest sens, Curtea nu urmărește pedepsirea statului în culpă pentru încălcările Convenției și a protocoalelor acesteia, ci încearcă, în primul rând să repună victima pe poziția în care aceasta se afla anterior săvârșirii încălcării.

Afirmă că Gheorghe Străisteanu trebuie să demonstreze legătura causală dintre violarea CEDO și prejudiciul pretins

Relevă că prejudiciul moral urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca obținerea unor foloase necuvenite

În context, menționează că instanța de judecată nu trebuie să-și formeze o idee preconcepută conform căreia presupusa încălcare a unui drept implică în mod

obligatoriu și existența unui prejudiciu, este necesar de stabilit prin probe, dacă a existat în mod veridic un prejudiciu.

Subliniază că un asemenea comportament are efect nociv nu doar pentru societate cât și pentru cadrul legal din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat.

La 15 martie 2017, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință la cererea de recurs, prin care a solicitat declararea recursului depus de Gheorghe Străisteanu ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 13 iunie 2016, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 247vol. I). Informație cu privire la data recepționării de către recurenți la materialele cauzei lipsesc.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2016, în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Gheorghe Străisteanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursurilor nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursurile declarate de Gheorghe Străisteanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Gheorghe Străisteanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca inadmisibile.

În conformitate cu art. art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Recursurile declarate de Gheorghe Străisteanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan

Dumitru Mardari